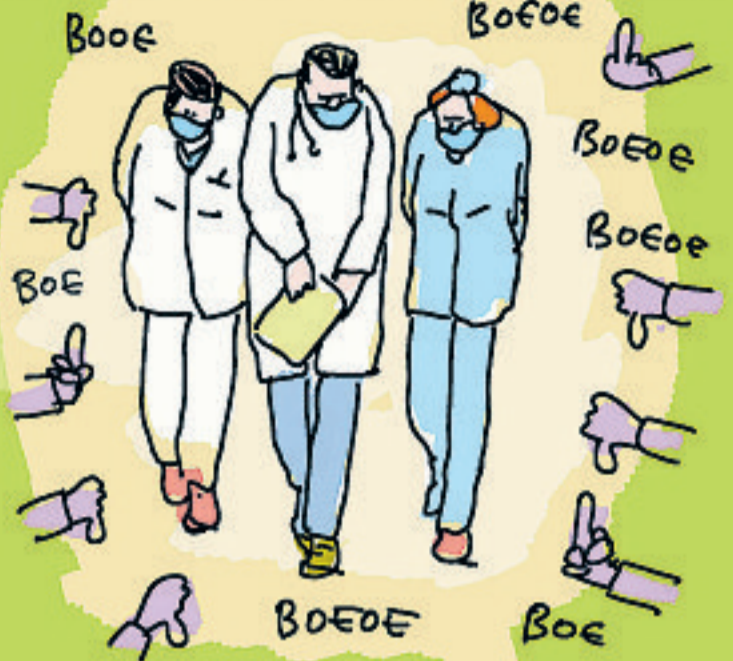

ZORG DOOR DE BRIL VAN:

CORONA CRISIS EXTREME DRUK

DOORGESCHOTEN MARKT PERVERSE PRIKKELS

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

ZORG

Ook op zorggebied valt in stembokje wat te kiezen

Als zwevende kiezer ben ik in de verkiezingsprogramma's van vijf partijen (VVD, CDA, D66, PvdA en GroenLinks) gedoken en op zoek gegaan naar de plannen op het gebied van volksgezondheid en zorg. Het eerste wat opvalt is dat er veel overeenkomsten zijn. Zo willen alle vijf de partijen meer samenwerking en minder marktwerking, zetten ze in op preventie, willen ze meer 'zinnige zorg' en vermindering van de regeldruk. Ook zijn ze trots op de kwaliteit en toegankelijkheid van onze zorg en houden ze vast aan de onderlinge solidariteit van het huidige stelsel.

Wat de programma's nog meer gemeen hebben, is dat ze uitblinken in algemene bewoordingen en met weinig concrete uitwerkingen komen, enkele specifieke uitschieters daargelaten. Het lijkt alsof die laatste er bij de eindredactie nog even snel zijn ingevoegd. Zo brengt de VVD een ode aan alcoholvrij bier, wil het CDA dat topsporters sportles gaan geven op de basisschool (hulde!), wil de PvdA een verbod op de verkoop van energiedrank aan jongeren onder de 18 jaar en gaat D66 het gebruik van gezonde babyproducten stimuleren.

REGIO IN OPMARS

Maar er valt ook zeker wat te kiezen. De vijf partijen stellen allemaal fundamentele veranderingen in het vooruitzicht. De verschillen liggen vooral in de manier waarop ze die willen realiseren. Waar VVD en CDA vooral uitgaan van landelijke en regionale afspraken en vertrouwen op professionals, kiezen PvdA en GroenLinks voor meer (centrale en regionale) regie van de overheid. D66 neemt een middenpositie in. Zonneklaar is wel dat de rol van de regio aan een opmars is begonnen. Wat de grenzen van een regio zijn en waarom besturing vanuit de regio beter zou zijn, wordt zelden toegelicht.

De vijf partijen willen alle afscheid nemen van gereguleerde marktwerking. Er zijn zeker nuances. Bij GroenLinks, PvdA en CDA is 'de marktwerking' de bron van veel kwaad, de VVD wil de 'doorgeschoten marktwerking aanpakken'. D66 pleit voor

➔ **VVD, CDA, D66, PvdA en GroenLinks willen af van gereguleerde marktwerking in de zorg**

➔ **PvdA en GroenLinks: meer regie overheid**

➔ **Alle programma's: meer aandacht voor preventie**

CDA, D66, PvdA en GroenLinks willen allemaal dat de medisch specialisten in loondienst gaan

'een betere balans tussen samenwerking en marktwerking'. Wat precies onder (gereguleerde) marktwerking wordt verstaan, wordt niet duidelijk gemaakt. Wel worden verschillende problemen aan marktwerking gekoppeld: te weinig ic-bedden, te weinig afstemming tussen ziekenhuizen, te veel productieprikkels of te veel macht van de verzekeraars. Maar een gedegen onderbouw ontbreekt.

Er zijn zeker uitwassen, dat is waar. Zo zijn op dit moment veel commerciële aanbieders in de thuiszorg van gebrekkige kwaliteit. Ook zijn er toetreders in de geestelijke gezondheidszorg die zich richten op de lichte problemen met als gevolg onvoldoende geld en personeel voor de zware psychiatrie. Maar dat het geringe aantal ic-bedden het gevolg zou zijn van marktwerking is niet waar. Het is namelijk het gevolg van een keuze, zeker ook van de professionals, om voor kwaliteit en effectiviteit te gaan.

Ook zien we dat in de programma's een ontbrekende tegenstelling wordt gemaakt tussen marktwerking en samenwerking. Dat is een gevaarlijke simplificatie. Want binnen het huidige stelsel zijn allerlei vormen van samenwerking toegestaan. Mislukt samenwerking in de praktijk, dan ligt dat niet zozeer aan 'de marktwerking', maar is dat veelal het gevolg van tegenstelde belangen en meningsverschillen op bestuurlijk niveau, of van verschil van opvattingen over wat wettelijk wel en niet mag.

Na lezing van de vijf programma's blijft bij mij toch de vraag knagen wat deze partijen nu precies willen afschaffen en waarom. Centrale en regionale overheidsregie, zoals PvdA en GroenLinks willen, kan zonder concretisering net zo misgaan als een overdaad aan marktwerking. In die zin zijn de standpunten van VVD en D66 genuanceerder en sluiten zij beter aan op de huidige zorgpraktijk, die in coronatijd ook veel heeft opgeleverd.

Opmerkelijk is de grote aandacht die de vijf partijen geven aan de zogenaamde 'perverse prikkels' in de zorg. Er wordt voor een behandeling en niet voor de behaalde gezondheidswinst betaald. Dat moet volgens de partijen anders: 'onzinnige zorg'

en 'overbehandeling' moeten worden tegengegaan. Daarom pleiten vier van de vijf partijen, met als uitzondering de VVD, voor een loondienstverband voor alle medisch specialisten. Maar het streven naar zinnige zorg koppelen aan een loondienstverband is fundamenteel onjuist. Dat zou betekenen dat de belangrijkste drijfveer van een behandelend specialist zijn of haar eigen geld zou zijn, en dat is niet waar. Gelukkig schenken verschillende partijen aandacht aan de inbreng van de patiënt en de noodzaak om samen te beslissen. Dat lijkt mij veel zinniger dan tornen aan het arbeidscontract van de medisch specialist.

LEEFSTIJL EN GEZONDHEID

In alle verkiezingsprogramma's is er grote steun voor preventie. Preventie is gericht op leefstijl en het bevorderen van gezondheid. De grote belofte is dat preventie ook geld oplevert. Zelfs de VVD pleit voor een krachtiger leefstijlbeleid gestut door de overheid. Het wetenschappelijk gegeven dat preventie het meest oplevert als het gericht is op de hoge risicogroepen lees ik nergens terug. Bij de meeste partijen is nauwelijks aandacht voor de mentale gezondheid. Een groot gemis, zeker in de lastige coronatijd, als mentale gezondheid en weerbaarheid zo belangrijk zijn. Alleen D66 heeft uitgewerkte voornemens op dit gebied.

Ik ga nog even verder met lezen, want ik ben er nog niet uit. Ik zal kiezen voor een partij die met uitvoerbare voorstellen komt, die voorbij de tweedeling markt-overheid denkt, die het applaus voor de professionals in daden omzet en die de patiënt handelingsperspectief geeft. Bovenal zoek ik een partij die erkent dat de zorg voor onze economie een vitale sector is en die daarin echt wil investeren ten gunste van ons allemaal.

Pauline Meurs is hoogleraar bestuur van de gezondheidszorg, Erasmus Universiteit Rotterdam. Reageer via opinie@fd.nl

